

پژوهشکده خانواده

مرکز آموزش و توانبخشی کودکان اتیستیک به آرا

درمان اختلالات طیف اتیسم

در درمان اختلالات طیف اتیسم روش های درمانی زیادی پیشنهاد شده است، برخی از مهم ترین روش های درمانی ذیلا معرفی می شود.

دارودرمانی

تا کنون هیچ دارور خاصی کشف نشده است که اتیسم و سایر اختلالات این طیف را درمان کند، اما بعضی از دارو ها میتوانند علائم رفتاری این بیماری را بهبود بخشند. به طور مثال برخی از دارو ها در کاهش انزوای اجتماعی، رفتارهای تکراری و بیش-فعالی، برخی در کاهش خود آزاری، پرخاشگری و قشقرق به راه انداختن و برخی در کاهش بیش فعالی و پرخاشگری موثرند.

استفاده از مکمل ویتامین B6 و منیزیم

در برخی از موارد ویتامین B6 به همراه منیزیم می تواند مبتلا به اتیسم مفید باشد. اما هنوز شواهد علمی کافی برای اثربخشی این درمان وجود ندارد. به علاوه مصرف زیاد ویتامین B6 میتواند منجر به آسیب سلول های عصبی شود و مصرف زیاد منیزیم ضربان قلب را کاهش می دهد. بنابراین استفاده از این مکمل ها باید تحت نظر پزشک متخصص انجام گیرد.

رژیم غذایی بدون گلوتن و کازئین

گلوتن پروتئینی است که در غذاهایی حاوی غلات مانند نان گندم یافت می شود و کازئین پروتئینی است که در شیر موجود است، برخی از شواهد نشان می دهد که حذف این مواد از برنامه غذایی کودک منجر به بهبود رفتار کودک می شود. اما تا کنون تحقیقات علمی کافی در زمینه اثربخشی این برنامه غذایی انجام نشده است.

روش لُواس یا "تحلیل رفتار کاربردی" ABA

برنامه ABA (Applied behavior analysis) یک برنامه فشرده و کاملاً نظامدار رفتار درمانی است که شامل کار انفرادی یک درمانگر با یک کودک می شود و این برنامه در صورتی بهترین اثر بخشی را خواهد داشت که به صورت تمام وقت و بیشتر ساعات زندگی کودک را در برگیرد. این برنامه بر اساس قوانین شرطی سازی است و مهمترین اصل آن آموزش و اصلاح رفتار بر اساس تقویت یا پاداش می باشد. به طور مثال در موقعیتی که چند مکعب با رنگهای مختلف در مقابل کودک است، درمانگر به او می گوید "قرمز را بده" و در صورتی که کودک تکلیف را درست انجام دهد درمانگر بلافاصله به وسیله تشویق کلامی یا فیزیکی، مثلاً با دادن یک تکه کوچک از خوراکی مورد علاقه کودک یا بوسیدن کودک به او پاداش میدهد.

برنامه تیچ یا "درمان و آموزش کودکان اتیستیک و دارای مشکلات ارتباطی" TEACCH

این روش یک روش آموزش و درمانی انفرادی است که در این برنامه از فرصت‌هایی که در محیط طبیعی زندگی کودک اتفاق می‌افتد برای آموزش مواردی که در برنامه او وجود دارد استفاده می‌شود. در این برنامه اعتقاد بر این است که اگر آموزش در محیط طبیعی و به صورت اتفاقی صورت بگیرد، میتوان با انعطاف بیشتری با کودک مبتلا به اتیسم ارتباط برقرار کرد. برای مثال هنگامی که دست کودک بعد از خوردن غذا کثیف می‌شود، می‌توان مفهوم کثیف و تمیز و عمل شستشوی دستها را به او آموزش داد.

برنامه پکس یا سیستم ارتباطی از طریق تبادل تصویری (PECS)

در برنامه سیستم ارتباطی از طریق تبادل تصویر Picture Exchange Communication System به کودک مبتلا به اتیسم آموزش داده می‌شود تا بتواند از طریق تصاویر با دیگران ارتباط برقرار کند. به طور مثال کودک یاد می‌گیرد هنگامی که آب می‌خواهد کارتی که دارای تصویر آب است بردارد و به مادر نشان دهد.

آموزش والدین

اخیراً برنامه‌های زیادی جهت آموزش برخی از مهارت‌های کنترل رفتار کودکان به والدین رواج یافته است. این برنامه‌ها به والدین می‌آموزد تا چگونه در محیط طبیعی زندگی کودک، رفتار او را کنترل کنند و مهارت‌های لازم برای داشتن زندگی مستقل را به او بیاموزند.

یکپارچگی حسی

این روش بر بهبود نشانه‌های حسی بیماری تمرکز دارد و هدف آن انجام تمرینات مستمر جهت متعادل کردن حساسیت حواس پنج‌گانه کودک مبتلا به اتیسم است. در این روش سعی می‌شود، کودکانی که دارای حواس تند (حساس) هستند به تدریج با محرک‌های حسی مواجه شوند تا حساسیت آنها نسبت به این محرک‌ها کاسته شود و کودکانی که حواس کند (غیرحساس) دارند، به وسیله تحریکات نسبتاً شدید حسی تحریک می‌شوند تا حواسشان به مرور فعال‌تر شود. (به طور مثال کشیدن اشیاء زبر روی پوست کودک، یا تحریک پوست به وسیله آب سرد یا گرم)

موسیقی درمانی

موسیقی درمانی شامل شنیدن موسیقی، آواز خواندن، حرکت همراه با موسیقی و نواختن سازهای آن می‌شود. می‌توان از موسیقی به عنوان واسطه‌ای برای برقراری ارتباط با کودک استفاده کرد زیرا در موسیقی درمانی از یک تعامل غیر کلامی استفاده می‌شود. موسیقی به خودی خود کودک را به بازی و برقراری ارتباط تشویق می‌کند.

گفتار درمانی

کودکان مبتلا به بیماری‌های طیف اتیسم، به دلیل داشتن مشکلات عمده در زبان و گفتار، باید در سنین هر چه پایین‌تر از خدمات گفتاردرمانی بهره‌گیرند. گفتاردرمانی در این کودکان علاوه بر آموزش تولید و کاربرد گفتار، شامل جنبه‌های غیر کلامی گفتار نظیر حرکات بدن و چهره به هنگام مکالمه یا به کار بردن لحن عاطفی در صدا، نیز می‌شود.

کاردرمانی

کاردرمانی یکی از درمان های موثری است که برای بهبود مهارت های حرکتی و مهارت های خودیاری این کودکان به کارگرفته می شود و در استقلال بخشیدن به بیمار اهمیت بسیاری دارد.

موفقیت در درمان

در صورتی که کودک شرایط زیر را داشته باشد به احتمال بیشتری شانس بیشتری برای کسب کردن موفقیت در تحصیل و داشتن یک زندگی با وابستگی های کمتر خواهد داشت:

- تشخیص بیماری و اقدام به درمان قبل از سه سالگی باشد.
- کودک دارای عقب ماندگی ذهنی نباشد.
- قبل از پنج سالگی توانایی استفاده از زبان را کسب کرده باشد.
- والدین برنامه های آموزشی و درمانی متخصصان را ادامه دهند.
- درمان تیمی شامل متخصصان زمینه های مختلف نظیر روانپزشک، روانشناس، گفتاردرمانگر، کاردمانگر صورت گیرد.
- درمان فشرده، مستمر و بدون وقفه حداقل ۲۸ ساعت در هفته (بدون تعطیلات طولانی نظیر تعطیلات تابستانی) باشد.

دورنمای بیماری

علائم اتیسم در برخی از بیماران با افزایش سن کاهش می یابد. بدیهی است که در صورتی که درمان های زود هنگام و مستمر در دوران کودکی انجام شده باشد، بیمار شانس بیشتری برای ادامه زندگی با کیفیت بهتر و استقلال بیشتر خواهد داشت. شواهد تجربی نشان می دهد، این بیماران تنها در صورتی می توانند در بزرگسالی به طور مستقل زندگی کنند که در کودکی بیماری آنها خفیف بوده و دارای عملکرد اجتماعی و ذهنی بالایی بوده باشند. به طور مثال بیشتر بیماران مبتلا به اسپرگر در صورت دریافت درمان ها و آموزش های به موقع ممکن است بتوانند در آینده شغلی داشته باشند و حتی تشکیل خانواده دهند. اما در مورد بیماران مبتلا به اتیسم که دارای علائم شدید و به خصوص عدم توانایی استفاده از زبان هستند، احتمال زندگی مستقل بدون حمایت خانواده ها میسر نیست.

منابع:

www.nimh.nih.gov

www.autism-pdd.net